

pač tudi dobra »slauina«, ker je lahkoumljiva in ne diši po Nemcih. Str. 18: (črtnico) »je takoj ovaditi županu«, bilo bi boljše »naznaniti«, ker ovadi se navadno le kak zločin, skrivna družba itd.: »Šli so krast, a tovariš jih je ovadil.« — Str. 22: »Prašč je razprostranjen«, boljše »razširjen«. Str. 24: Kokoš se »goli« je pač bolje, nego »brije«, da ni dvoumno. Petelin »si«, (ne »se«) domišljuje. — Str. 25: »Kanja ali mišar meri po dolgem . . . Zgoraj je rjava«. Če rabimo fem., naj bo tudi beseda ženskega spola na drugem mestu; torej: »Mišar ali kanja . . . zgoraj je rjava«. — Str. 35: Razven kušarica ali martinček pravimo tudi gaščarica. — Na več mestih posebno opozarja gospod pisatelj korist krta. Pač res! Trebalo bi, da bi naši poljedelci to spoznali, in bi nam ne bilo več treba srečavati na poljih »kitolovcev«. — Pri mnogih živalih je povedal, kako diha (sopejo), kar je hvalno. Umestno bi bilo, da bi to vedeli tudi o muhi, katero vidimo tolikokrat. Na za- in predprsju (Hinter- und Vorderbrust) ima namreč štiri odprtine. Skozi te odprtine muha diha, in ker so v njih glasotvornice, zato gre sapa skozi nje, in muha brenči, jednako kakor človek, če poje. — Str. 49: V okom priti je italijanizem; boljše: »upreti, ustaviti se« čemu. Torej: Tej preglavici se človek le upre, če nabira kobilice. — Str. 51: »in jih potem sè strupenim ogrizom omami in potem pojé« (dvakrat). — Str. 53: »jedača«, morda bi bilo bolje »hrana, živež« etc. — Str. 60. lepo omenja gospod pisatelj božično drevesce. To je sicer popolnoma umestno, vendar bi bilo boljše, da bi se pri nas ta običaj opuščal in rabil sv. Nikolaj, ki je slovansk (a prvi je prišel k nam od Nemcev) in tudi bolj zanimiv in vzbuja pri otrocih večjo radovednost in veselje, nego »Christbaum«. — Str. 90. je »nogt« mestu »noget«; »nogt« se ne dá izreči. — Stran 97. mesto »svečnjak« je pač boljše »svečnik ali svetilnik«. — Primerno bi bilo, da bi se pri premogu nekoliko omenili strupeni vetrovi, o katerih tolikrat čujemo. — Tako smo povedali, kar se nam je zdelo primerno. Čitatelj je razvidel, da je knjiga kaj pripravna in rabna. Napak nismo omenili zato, da bi koga žalili, temveč da bi se v drugem in tretjem delu tudi te odpravile, in bi imeli pred seboj vse delo, katero bomo pozdravili z veseljem.

J. Z.

»Zabavna knjižnica za slovensko mladino.« Ureduje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središči. I. in II. zvezek v mali osmerki po 40 str. in po 15 kr. zvezek. Ker se je bila vnela zaradi I. zv. nekaka pravda med nekim kritikom in gospodom izdajateljem, zato smo čakali II. zv. Tudi nam je bila došla nekoliko neugodna kritika o I. zv. Zdi se nam, da je stvar preneznatna, da bi bilo treba o njej toliko pisati. Ne pozabimo nikdar ljubeznive skromnosti, ki diči kakor pisatelja tako i kritika.

Knjižici podajata slovenski mladini zabavnega in poučnega blaga: pripovedke in pravljice iz naroda, pa tudi umetne za srce, in nekaj stvarij za um naše dece. Gledé na namen teh knjižic nimamo vzroka, da bi ji grajali, pa tudi pohvala sme biti le primerna majhni, večinoma

neizvirni vsebini. Oblika je v drugem zvezku skrbnejša, jezik pravilnejši, nego v prvem. V naslednjih zvezkih naj gleda gospod izdajatelj, kaj nabira in komu objavlja. Ozirajoč se na prvo, treba, da skrbneje izbira gospod izdajatelj, ozirajoč se na drugo pa, da vse izpusti, kar ni za mladino zanimivo toliko, kolikor za njega samega (n. pr. o Sajnkoviču I. str. 25).

Zgodovinskega romana »**Z ognjem in mečem**« je izšel pri J. Krajcu v Novem Mestu II. zv. (do str. 302). Poročali bodemo obširneje, ko izidejo še drugi zvezki. Ta zvezek se nam je zdel bolji, nego prvi. Veseli nas, če je naša čisto dobrohotna ocena o prvem zvezku storila, da bodo nasledni trije zvršeni skrbneje in boljše.

Dr. Fr. L.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

»**O Vrazovoj kritici.**« Napisao dr. Milivoj Šrepel. V Zagrebu 1892.

Lična knjižica, obsežajoča 51 strani, pred očuje nam Stanka Vraza kot kritika. Rečeni pisatelj, »Slovenec uskok«, znan je dobro tudi med Slovenci. Kdo ne pozna člankov gospoda A. Fékonje o Stanku Vrazu ilircu in ilirizmu? In večini slovenskih razumnikov tudi ni tajna izdaja »Djela Stanka Vraza Hrvatske Matice«. Vendar naj vsak rad seže po Šrepelovi knjižici, kadar mu pride pod roko. Zakaj izvrstni mladi hrvaški učenjak razjasnjuje marsikatero temno stran ter iz listov St. Vraza, katere je sam pisal ali so mu jih pisali drugi učenjaki, podaje ne samo delovanje Vrazovo, ampak tudi nekih drugih ilircev. Tako pa se Gaj čisto v drugi luči kaže občinstvu v »Vrazovoj kritici«, kakor ga navadno poznavamo iz drugih njegovih življenjepisev. Sam Šafařík piše (str. 5.): »U Gaja ja samo toga ne hvalim, što za dobri cilj i zla sredstva upotrebljava.« Mlada se je bila tedaj književnost hrvaška, kadar je nastopil Vraz-kritik. Zato je pa tudi marsikatero grenko okusil. Leta 1848. ustanovi St. Vraz list »Kolo«. Gaju seveda ni to bila voda na njegov mlin. Bal se je »konkurence« »Danici« in je deloval zoper Vrazovo »Kolo« s svojimi privrženci, da se ne morejo opravičiti. Neki dijak je celo napadel na ulici Vraza, rekoč, »da »Kolo« namjerava svu literarnu vlast usurpirati, vriedjajući domorodce« (str. 4.). Kajpada tega se ni preplašil Stanko, marveč pridno brazdil po začeti ledini. »Kolo« je imelo pri prvi knjigi 600, pri drugi komaj še 200 naročnikov. Vraz je bil pa po poklicu književnik, izobražen kakor nobeden njegovih vrstnikov za ilirizma v vseh evropskih literaturah in zato je lahko vihtel uma svetli meč ne gledé ne na desno, ne na levo. Iv. Kuljeviću je oponosil, da njegov jezik ni naroden (str. 38.). Ravno tako je tudi odkritosrečno povedal Vukotiniću in Subotiću, kar se tiče drame. Posebno so se Vrazove misli razločevale od drugih ilircev gledé na dubrovsko slovstvo. Zakaj imenovana književnost je bila bližja romanskemu duhu, nego slovanskemu. Pravo merilo za pesništvo je narodna pesem, katero je dobro poznaval St. Vraz, kakor malo kdo, ker je bil tudi rojen v takem kraju, kjer se mnogo

prepeva. Mnogo se tudi bavi knjižica s pravopisom, kateri še dandanes ni popolnoma utrjen. In še vedno je vojska med etimologi in fonetiki! Vraz je naposled zapisal mnogo narodnih pesmij in je bil prednik v tej reči Kuhaču.

Fr. S. Lekše.

ČEŠKO SLOVSTVO.

»**O vycování a vyučování hluchoněmých.**« Učitelům, duchovním, kand. učitelství, bohoslovcům a všem přátelům hluchoněmých podává Karel Huleš, učitel na obecné škole v Č. Budějovicích. Nákladem vlastním. 1891. 8°. Str. 95. — Priporúčamo to knjigo vsem, ki se želé poučiti, kako treba ravnati z gluhonemimi učenci. Dobiva se delce pri pisatelju.

Dr. Fr. L.

»**České album**« izdaje Jos. Vilimkova tiskarna. České album je zbirka slik zaslužnih pisateljev, učenjakov, mož in žen čeških. Snopič 17. in 18. prinašata podobe in življenjepis Vítězslava Háška in Jos. Kaj. Tyla. Vsaka slika posebej stane s poštnino vred 45 kr.

»**Sebrané spisy Alojzija Jiráska.**« 12. zvezek obsega drugi del povestij in slik iz življenja: »Z malých cest, Host, Gardista, Kravanka, V pekle, O lovu in Těvská hranice«.

Veliki, narodni in kulturni pomen Alojzija Jiráska v češki literaturi je že tudi častitim čitateljem »Dom in Svet«-a dobro znan, ki so večkrat kratko oceno njegovih spisov brali — življenjepis pa v »Spomeniku slovanske vzajemnosti« iz l. 1886., str. 269.

»**Zakladové živnostenského maliřství pisma**« podaje jako nazorno celo vrsto različnih črk, katere so ljudje rabili v poprejšnjih stoletjih. Celo delo boče obsegalo te-le vrste pisem: V prvem snopiču: »Latinsko«; v drugem: »Črke okrogle«; v tretjem: »Pismo italjsko in rimsko«; v četrtem: »Rimsko modérno pismo«; v petem: »Pismo renaissansko«; dalje v sedmem: »Pismo starogotično«; v osmem: »Gotično pismo modérno in mali švabah«; v devetem: »Veliki švabah in frakturo«; v desetem: »Inicijalka češke in francoske.« Cena 2 gld. in 50 krajcarjev.

Delo to spisuje in izdaja Al. Studnička, ravnatelj c. kr. državne rokodelske šole v Jaroměři. Delo je jako pomenljivo.

»**Hudební album.**« Upravil Zdeněk Fibich. Beletristično prilogo: »U klavíru« upravlja Jaroslav Kvapil. »Hudební album« prinaša domače češke skladbe za glasovir. Ime Fibich je prav dobro znano vsem skladateljem in vsem, ki se za godbo zanimajo, zato ga ni treba hvalliti in priporúčati. Obseg: »Serenada« (prof. H. Trnečka), »Mazurka« (Hartela), »Etuda« (D-mol Knittla), »Capriccionetto« (Sukova), Malotov »List z knihy života« itd.

Od novega leta izhaja izvrstno urejevan nov pedagogijski list: »**Vychovatel**«, ki ga zalaga društvo »Vlast«, a urejuje gosp. Fr. Pohunek. Izhaja trikrat na mesec na celi poli in stane na leto 3 gld. Jako ga priporúčamo.

Fr. L-r.

POLJSKO SLOVSTVO.

»**Katalog wydawnictw Akademii Umiejętności w Krakowie 1873—1891.**« ułożył Maurycy Stankiewicz. Kraków. Nakł. Akademii Umiejętności. 1891. — S tem naslovom je izšel zapisnik vseh del, katera je izdala doslej znanstvena akademija v Krakovu. Zlasti omenjamo ta zapisnik zato, ker ne naznanja samo stereotipno izdanih del z njih ceno, ampak označuje vsebino posameznih knjig. Zato ima nekako knjigopisno lice. Največji del obsega redno izhajajoče zvezke, v katerih so bili natisnjeni znanstveni sestavki prvih poljskih pisateljev. Naznanjena je vsebina več letnikov; seveda olajšuje to posebno tujemu bralcu pregled in porabo. Znanstvene snovi v izdanih akademije so tako razdeljene: 1. jezikovni del, 2. zgodovinsko-modroslovni del, 3. matematično-prirodoslovni del. Razven tega izhaja v mesečnih obrokih »Anzeiger der Ak. der Wissenschaften in Krakau« z zapisniki sej, izdanimi v francoskem ali nemškem jeziku. Večja dela se izdajajo še posebej.

Jezikoslovni in zgodovinsko-modroslovni del (deloma tudi tretji) se pečata zlasti s poljskimi razmerami; zato se mora vsak raziskovalec poljskega slovstva, jezika, zgodovine obrniti do teh izdanj. Spisov o drugih slovanskih narodih je malo, tako da dela, ki se pečajo z drugimi slovanskimi vprašanji, lahko naštejemo tukaj: Petrow Aleksander: »Glasoslovje dolnjelužičanskega jezika« (Rozprawy« T. II. 1875.); Hanuš Jan.: »O nosnih samoglasnikih pri Pomorjanah in Kašubih« (»Rozprawy« T. VIII. 1880.); Hanuš Jan.: »O litoslovanski dōbi v primeru z indoevropskim« (»Rozprawy« T. XI. 1886.); Zawilinski Roman: »O tako zvanih slovanskih runah« (»Archivum« T. V. 1886.) in nekaj manjših spisov. — Starinoslovski, geologijski, narodopisni, zvezdoslovski spisi itd. se ozirajo tudi večinoma le na gališko ozemlje. P. Polanski.

SLOVENCİ IN RUSKO SLOVSTVO.

V almanahu Славянская Муза« (Slavjanskaja Muza) СИБ. 1891, katerega je izdajal Umanov-Kaplunovskij, izšlo je mnogo pesmij drugih slovanskih pesnikov v ruskem prevodu. Iz slovensčine je prevedenih šest pesmij S. Gregorčiča, jedna Prešernova in dve slovenski narodni. — V mesečnih izdanih lista »Славянское Обозрение« (»Slavjanskoje Obozrenije«), katerega urejuje A. Budilovič, je na str. 606. kratek življenjepis slovenskega pisatelja Franca Cegnarja. — Letnik 1892. istega lista je prinesel na str. 201. pregled slovenskega slovstva l. 1891. (»Обзоръ словинской литературы за 1891. годъ.«) V nekaterih zvezkih so tudi dopisi iz slovenske zemlje, kateri govoré o sedanjem narodnem in političnem položaju. — Naj omenimo tukaj delo, ki zanimalo vseh Slovence, t. j.: »Очерки философии у Славянъ« (Opis modroslovja v Slovanih), izdaje je I. Kolubowskij; ta pisatelj podaje prvi zgodovino modroslovnega razmotrivanja pri posameznih slovanskih narodih. P. Polanski.